

Anna Ajdukiewicz-Tarkowska

Informator o muzeach medycznych i farmaceutycznych

Forum Bibliotek Medycznych 6/1 (11), 413-440

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Mgr Anna Ajdukiewicz-Tarkowska
Warszawa – WUM

INFORMATOR O MUZEACH MEDYCZYNYCH I FARMACEUTYCZNYCH

Abstract

The article contains the characteristics of polish museums related to the history of medicine and pharmacy. The main part of the article is the information on museums of medical schools, but you can also find an information about museum that are not in the structure of medical schools.

Streszczenie

W informatorze przedstawiono charakterystykę polskich muzeów związanych z historią medycyny i farmacji. Największą część informatora stanowią informacje dotyczące muzeów związanych z uczelniami medycznymi, jednak nie zabrakło tu również muzeów znajdujących się poza strukturą uczelnianą.

Wstęp

Uczelnie medyczne w Polsce współtworzą historię medycyny - w trakcie procesu naukowego, dydaktycznego powstają różnego typu przedmioty, będące namacalnymi dowodami na istnienie pewnych zjawisk, procesów, związanych nie tylko z istnieniem i funkcjonowaniem uczelni, ale także z rozwojem medycyny i jej nauk pokrewnych. Przedmioty takie jak np. wyposażenie dawnych gabinetów, instrumentaria, medale, dyplomy to naoczni świadkowie historii – zarówno historii medycyny jak i uczelni. Ponadto przedmioty związane z wybitnymi postaciami stanowią wyjątkowo ważne i interesujące eksponaty.

Muzea uczelniane gromadząc, opracowując i udostępniając takie przedmioty ekspozycją, zachowują i upowszechniają wiedzę o uczelni, jej historii i dokonaniach. W tych dokonaniach często kryje się nie tylko osiągnięcie lokalne, w skali uczelni, ale może być ono również ważne w skali krajowej, czy międzynarodowej. Zatem muzea uczelni

medycznych w aspekcie przedmiotu jakim się zajmują pełnią dwojaką funkcję – utrwalają i upowszechniają wiedzę o uczelni, jej tradycjach a także wiedzę medyczną.

Potrzebę organizowania muzeów uczelni medycznych jako pierwsi poczuli twórcy Muzeum Lekarskiego Uniwersytetu Jagiellońskiego (1900) - obecnie Muzeum Wydziału Lekarskiego Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego, oraz twórcy Muzeum Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Poznańskiego (1920) - obecnie Muzeum Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu. Następnie zaczęły powstawać kolejne jednostki, upamiętniające historię uczelni i medycyny. Obecnie istnieje w 12 muzeów uczelnianych:

- Muzeum Historii Medycyny i Farmacji Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku
- Muzeum Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego
- Muzeum Wydziału Lekarskiego Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego
- Muzeum Farmacji Uniwersytetu Jagiellońskiego
- Muzeum Anatomii Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego
- Muzeum Katedry Patomorfologii Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego
- Muzeum Wydziału Farmaceutycznego UM w Łodzi
- Muzeum Uniwersytetu Medycznego w Łodzi
- Muzeum Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu
- Muzeum Pomorskiego Uniwersytetu Medycznego
- Muzeum Historii Medycyny Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego
- Muzeum Farmacji AM we Wrocławiu.

Ponadto Uniwersytet Medyczny w Lublinie posiada Wirtualne Muzeum Anatomii Człowieka - zbiór rycin, schematów i tablic, będący materiałem dydaktycznym do nauki anatomii.

W Polsce funkcjonują również muzea farmacji, niezwiązane z uczelniami, które upamiętniają dokonania farmaceutów i upowszechniają wiedzę o ich działalności.

Przetstawione poniżej informacje zostały opracowane na podstawie informacji pozyskanych za pomocą ankiety oraz dostępnych źródeł drukowanych i elektronicznych.

Materiał uszeregowano w następujący sposób:

Nazwa muzeum

Adres

1. Umiejscowienie w strukturze uczelni (a w przypadku muzeów nieuczelnianych – umiejscowienie w strukturze jednostki nadrzędnej)
2. Struktura organizacyjna (wraz z liczbą personelu)
3. Historia muzeum
4. Regulacje prawne dot. działalności muzeum - regulaminy, zarządzenia, itp.

5. Charakterystyka zbiorów (rodzaje eksponatów, źródła pozyskania, najciekawsze eksponaty)
6. Opracowanie zbiorów (czy zbiory są katalogowane, czy są to katalogi tradycyjne, czy elektroniczne)
7. Sposób udostępniania (wystawy stałe, czasowe)
8. Działalność wydawnicza
9. Współpraca z innymi jednostkami (muzea, archiwa, biblioteki, towarzystwa naukowe itp.)

Mam nadzieję, że przedstawione informacje okażą się przydatne nie tylko środowisku akademickiemu, ale również wszystkim zainteresowanym historią medycyny i farmacji.

I. Muzea uczelniane

MUZEUM HISTORII MEDYCYNY I FARMACJI UNIwersYTETU MEDYCZNEGO W BIAŁYMSTOKU

15-089 Białystok, ul. Jana Kilińskiego 1
tel. (85) 748 54 67, (85) 748 54 05
e-mail: muzeum@umb.edu.pl, www.umb.edu.pl

Umiejscowienie w strukturze uczelni

Muzeum Historii Medycyny i Farmacji znajduje się w strukturze Samodzielnej Pracowni Historii Medycyny i Farmacji, Wydziału Lekarskiego z Oddziałem Stomatologii i Oddziałem Nauczania w Języku Angielskim Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku.

Struktura organizacyjna

Etaty - 2: Kierownik Samodzielnej Pracowni Historii Medycyny i Farmacji, Przewodnik

Historia muzeum

Muzeum Historii Medycyny i Farmacji UMB zostało oficjalnie powołane przez Rektora UMB 31 maja 2011 roku. Jednak gromadzenie eksponatów muzealnych z zakresu historii medycyny ma na naszej Uczelni dłuższą tradycję. W 1994 roku na Wydziale Lekarskim naszej Uczelni została powołana Samodzielna Pracownia Historii Medycyny i Farmacji. Od początku jej istnienia gromadzono zbiory związane z historią medycyny i farmacji. Pierwszym kierownikiem Pracowni został pan prof. dr hab. Mi-

chał Małofiejew – wieloletni prezes Białostockiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Historii Medycyny i Farmacji.

Pierwsza ekspozycja muzealna poświęcona dawnemu aptekarstwu z terenu Podlasia została otwarta w 1995 roku w sąsiednim budynku - Collegium Primum. Po zmianie lokalizacji Pracowni w 2003 roku, salę wystawową zorganizowano w pięknym, zabytkowym pomieszczeniu na parterze prawego skrzydła Pałacu Branickich. Do dyspozycji studentów oraz pracowników UMB oddano stałą wystawę „Tajemnice dawnych aptek”, prezentującą wyposażenie aptek z przełomu XIX i XX wieku z terenu dawnego województwa białostockiego. Ekspozycja ta oparta jest w większości o zbiory depozytowe Białostockiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego. Wystawa była udostępniana kilka razy w roku społeczności akademickiej oraz oficjalnego szerszemu gronu zainteresowanych w podczas Festiwalu Nauki i Sztuki oraz Dni Otwartych UMB.

Od momentu oficjalnego powołania Muzeum, jest zatrudniony specjalista - muzealnik w charakterze przewodnika. Pozwoliło to na udostępnianie ekspozycji wszystkim zainteresowanym w dni powszednie oraz w niedziele.

Muzeum Historii Medycyny i Farmacji UMB od dwóch lat, a więc jeszcze przed oficjalnym powołaniem, włącza się w liczne akcje mające na celu przybliżyć społeczności historię medycyny, farmacji, dzieje Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku. Przykładem jest Noc Muzeów, do której nasz Uniwersytet przystąpił po raz pierwszy w 2010 roku. Tematami przewodnimi były: tajemnice ludzkiego ciała, medycyna wojskowa, dawna apteka, sekrety Pałacu Branickich. W bieżącym roku Muzeum włączyło się także jako współorganizator do obchodów Europejskich Dni Dziedzictwa. Powstała wystawa „Kamienie milowe białostockiego szpitalnictwa”.

Muzeum Historii Medycyny i Farmacji UMB zlokalizowane jest w jednym z najważniejszych zabytków północno-wschodniej Polski i najpiękniej zachowanej barokowej rezydencji Europy Środkowo-Wschodniej – dawnym Pałacu Branickich. Właścicielem pałacu od przeszło 60 lat jest Uniwersytet Medyczny w Białymstoku. W ostatnich latach wykonano szereg prac restauracyjno-konserwatorskich przywracających blask barokowemu założeniu. Muzeum zajmuje pomieszczenia na parterze prawej oficyny pałacowej. W listopadzie 2011 roku nasza placówka zwiększyła powierzchnię o 300 m². W związku z czym obecna powierzchnia liczy 507 m². W kolejnych miesiącach planowane jest przeprowadzenie gruntownego remontu zabytkowych pomieszczeń, które zostaną zaadaptowane do celów muzealnych zgodnie z najnowszymi trendami aranżacji muzeów. Poszerzeniu ulegnie tematyka prezentowanych wystaw, której głównym celem będzie ukazanie kształtowania się medycyny i farmacji na terenie dawnego Pogranicza Korony Polskiej i Wielkiego Księstwa Litewskiego. Z uwagi na specyfikę terenu, celem Muzeum będzie także pokazanie wielokulturowości Podlasia poprzez przybliżenie tradycji medycyny ludowej, medycyny polskich Tatarów, ludno-

ści żydowskiej. Dodatkowe panele tematyczne będą dotyczyły historii Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku oraz dziejów pałacu, w którym mieści się Muzeum.

Placówka ma służyć społeczności akademickiej oraz wszystkim mieszkańcom miasta i turystom licznie odwiedzającym główną siedzibę Uczelni – dawny Pałac Branickich. Muzeum ma również w realny sposób przyczynić się do kształtowania wizerunku miasta pod względem turystycznym i historycznym.

Regulacje prawne dot. działalności muzeum

Zarządzenie Nr 22/2011

Rektora Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku

z dnia 31.05.2011 r.

w sprawie utworzenia Muzeum Historii Medycyny i Farmacji w strukturze Samodzielnej Pracowni Historii Medycyny i Farmacji na Wydziale Lekarskim z Oddziałem Stomatologii i Oddziałem Nauczania w Języku Angielskim

Na podstawie Uchwały Nr 27/2011 Senatu Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku z dnia 24.05.2011 r. zarządzam, co następuje:

§1

W strukturze Samodzielnej Pracowni Historii Medycyny i Farmacji na Wydziale Lekarskim z Oddziałem Stomatologii i Oddziałem Nauczania w Języku Angielskim tworzy się Muzeum Historii Medycyny i Farmacji.

§2

Nadzór nad Muzeum Historii Medycyny i Farmacji sprawuje Kierownik Samodzielnej Pracowni Historii Medycyny i Farmacji.

§ 3

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania, z mocą obowiązującą od 24.05.2011 r.

Rektor
prof. dr hab. Jacek Nikliński

Zarządzenie Nr 47/11

Rektora Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku

Z dnia 12.10.2011 r.

w sprawie wprowadzenia Regulaminu Muzeum Historii Medycyny i Farmacji Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku

Na podstawie § 42 ust 2 Statutu Uczelni Zarządzam, co następuje:

§1

Wprowadzam Regulamin Muzeum Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku stanowiący załącznik do niniejszego Zarządzenia.

§ 2

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

Rektor
prof. dr hab. Jacek Nikliński

**Regulamin
Muzeum Historii Medycyny i Farmacji
Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku**

I. Postanowienia ogólne

§ 1

Muzeum Historii Medycyny i Farmacji funkcjonuje w strukturach Samodzielnej Pracowni Historii Medycyny i Farmacji Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku.

§ 2

Muzeum prowadzi działalność na podstawie uchwały Senatu nr 27/2011 oraz niniejszego regulaminu.

§ 3

Siedziba Muzeum mieści się w głównym gmachu Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku, tj. dawnym Pałacu Branickich (prawa oficyna), przy ul. J. Kilińskiego 1 w Białymstoku.

§ 4

Terenem działania Muzeum jest miasto Białystok i obszar województwa podlaskiego w jego historycznych granicach.

§ 5

Działalnością Muzeum kieruje kierownik Samodzielnej Pracowni Historii Medycyny i Farmacji Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku.

II. Zakres działalności Muzeum

§ 6

Muzeum Historii Medycyny i Farmacji prowadzi działalność naukową, edukacyjną i kulturalną. Zadaniem Muzeum jest trwała ochrona wszelkich muzealiów związanych z dziejami lecznictwa i aptekarstwa na terenie województwa podlaskiego oraz dawnego Pogranicza Korony Polskiej i Wielkiego Księstwa Litewskiego, historią Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku oraz historią obiektów architektonicznych należących do Uczelni, a także upowszechnianie wiedzy w wyżej wymienionych zakresach.

§ 7

Muzeum swoje zadania realizuje w szczególności poprzez:

- gromadzenie, przechowywanie, konserwację i udostępnianie zabytków historii medycyny i farmacji oraz historii sztuki,

- katalogowanie i naukowe opracowanie zgromadzonych zbiorów,
- prowadzenie badań naukowych,
- organizowanie wystaw stałych i czasowych,
- współdziałanie w upowszechnianiu kultury z instytucjami, organizacjami i stowarzyszeniami o podobnych celach,
- prowadzenie działalności informacyjnej i edukacyjnej.

§ 8

Pozyskiwanie zbiorów może następować drogą przekazywania z urzędu, darowizn, zakupów, wypożyczeń i depozytów.

Muzealia mogą być przenoszone poza teren Muzeum w następujących przypadkach:

- wypożyczenia innym muzeom,
- potrzeby konserwacji, badań,
- ekspozycji na wystawach,
- innych szczególnie uzasadnionych.

III. Postanowienia końcowe

§ 9

Regulamin wchodzi w życie z dniem wprowadzenia zarządzeniem Rektora.

prof. dr hab. Jacek Nikliński

Charakterystyka zbiorów

Charakterystyka zbiorów: obecna ekspozycja muzealna poświęcona jest dawnemu aptekarstwu z terenu Podlasia z przełomu XIX i XX wieku. Wśród zgromadzonych muzealiów możemy znaleźć naczynia i narzędzia do wytwarzania surowców i leków, oryginalne meble apteczne, leki wytwarzane przez polskie i zagraniczne fabryki i laboratoria chemiczno-farmaceutyczne. Najstarsze eksponaty pochodzą z XVIII wieku. Zostały pozyskane z wielu aptek działających na terenie województwa podlaskiego w latach 60-tych XX wieku przez członków Białostockiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego. W większości zabytki te są depozytem.

W Muzeum zostały zaprezentowane również eksponaty związane z historią medycyny, a zwłaszcza stomatologii. Wśród nich należy wymienić: wyposażenie gabinetu stomatologicznego z przełomu XIX i XX wieku, szpitala polowego, gabinetu lekarskiego z początku XX wieku. Wszystkie muzealia stanowią historyczne świadectwo funkcjonowania lecznictwa na obszarze dawnego Pogranicza Korony Polskiej i Wielkiego Księstwa Litewskiego. Pochodzą ze szpitali, które wpisały się w historyczne karty naszego województwa, m.in. z Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego, Uniwersyteckiego Szpitala Klinicznego, Uniwersyteckiego Dziecięcego Szpitala Klinicznego, Szpitala Psychiatrycznego w Choroszcy. Niezwykle cenne eksponaty stanowią

pamiątki rodzinne związane z działającymi na tym terenie lekarzami, stomatologami, aptekarzami. Zabytki pozyskiwane są również w formie zakupów.

Opracowanie zbiorów

Katalogowane są w sposób tradycyjny – księga muzealiów oraz elektroniczny. W przyszłości planowany jest zakup profesjonalnego programu do katalogowania zbiorów.

Sposób udostępniania

Muzeum jest czynne: wtorek - piątek, godz. 16.00 – 18.30, niedziela, godz. 9.00 – 17.00.

Działalność wydawnicza

W chwili obecnej ogranicza się do wydawania ulotek i folderów wystawowych. Pracownicy Muzeum są autorami cyklicznych artykułów o działalności Muzeum, wydawanych przez miesięcznik UMB „Medyk Białostocki”.

Współpraca z innymi jednostkami

Muzeum Wojska w Białymstoku, Muzeum Podlaskim w Białymstoku, Archiwum Państwowym w Białymstoku, Archiwum Archidiecezjalnym w Białymstoku.

Bibliografia

Majewski Jan: Muzea farmacji i zbiory aptekarskie w Polsce. Poznań 2006

Kałużur Irena, Rostański Stefan: Dzieje zbiorów muzealnych Pracowni Historii Medycyny i Farmacji Akademii Medycznej w Białymstoku. *Farm. Pol.* 1997 T. 53 nr 1 s. 34-35

MUZEUM GDAŃSKIEGO UNIWERSYTETU MEDYCZNEGO

80-210 Gdańsk, Al. Zwycięstwa 41/42

tel. (58) 349 14 46

e-mail: muzeum@gumed.edu.pl

Umiejscowienie w strukturze uczelni

Jednostka ogólnouczelniana podlegająca Rektorowi

Struktura organizacyjna

Etaty - 1: starszy specjalista

Historia muzeum

Muzeum Akademii Medycznej zlokalizowano w pomieszczeniach dawnego pro-sektorium Katedry i Zakładu Anatomii Prawidłowej. Idea utworzenia tego rodzaju placówki, zaczęła nabierać realnych kształtów w związku z planowanym remontem Starej Anatomii. Szczególnym orędownikiem powstania Muzeum był ówczesny rektor AMG prof. Wiesław Makarewicz. Również Jego następcy, profesorowie Roman Kaliszan i Janusz Moryś traktowali tę ideę z niezwykłą życzliwością i zrozumieniem.

Utworzenie Muzeum przewidziano w planach przebudowy budynku nierozdzielnie związanego z Akademią. Koncepcję organizacyjną nowej placówki przygotował prof. Zbigniew Machaliński, kierownik Zakładu Historii i Filozofii Nauk Medycznych AMG, któremu Władze Uczelni powierzyły nadzór nad Muzeum. Już wtedy Zakład, którym kierował dysponował niewielkim zbiorem pamiątek, sprzętów i dokumentów, które stały się zaczątkiem muzealnej kolekcji. Wypełniały one coraz szersze skromne pomieszczenia magazynowe. Podczas wspomnianej uprzednio inauguracji roku akademickiego 2006 po raz pierwszy zaprezentowana została ekspozycja przygotowana przez Muzeum. Przypominała obraz Akademii Lekarskiej w Gdańsku widziany oczami prof. Jacka Adams-Ray'a i zatrzymany przez niego na fotografiach i na kartach dziennika, prowadzonego podczas wizyty w Gdańsku. Od tego czasu kolejnym inauguracjom roku akademickiego towarzyszyła nowa wystawa, otwierana przez Rektora GUMed

W październiku 2009 roku uchwałą Senatu Muzeum Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego pod nową, krótszą nazwą stało się jednostką ogólnouczelnianą.

Regulacje prawne dot. działalności muzeum

Statut GUMed: <http://www.gumed.edu.pl/attachment/attachment/10652/242898.pdf>

Charakterystyka zbiorów

Dokumenty, książki, druki ulotne, plakaty, fotografie, narzędzia i sprzęt medyczny, pomoce naukowe inne. Źródła pozyskania: darowizny osób prywatnych, jednostek Uczelni, depozyty. Najciekawsze eksponaty: wirówka/centryfuga z USB w Wilnie, album fotograficzny Jacka Adams-Ray'a, kroniki klinik, stare komputery, fotel stomatologiczny z XIXw., togi profesorskie, aparatura laboratoryjna

Opracowanie zbiorów

Zbiory są katalogowane w formie elektronicznej i tradycyjnej.

Sposób udostępniania

Wystawa stała oraz wystawy czasowe.

Działalność wydawnicza

Informacje na temat pracy Muzeum GUMed publikowane są w Gazecie AMG, Kronice Uczelni oraz innych publikacjach. Ponadto Muzeum publikuje Biuletyn Muzeum Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego.

Współpraca z innymi jednostkami

Zakład Historii i Filozofii Nauk Medycznych GUMed, Biblioteka Główna GUMed, Izba Muzealna Farmacji w Gdańsku, Muzeum Historii Miasta Gdańska, Muzeum Poznańskiego Uniwersytetu Medycznego, Università degli Studi di Modena et Reggio, Emilia Universeum – European Academic Heritage Network, UMAC – University Museums and Collections

Bibliografia

Majewski Jan: Muzea farmacji i zbiory aptekarskie w Polsce. Poznań 2006

COLLEGIUM MEDICUM UNIwersytetu Jagiellońskiego W KRAKOWIE

UJ w swojej strukturze posiada bogatą ofertę muzealną (Muzeum Uniwersytetu Jagiellońskiego - Collegium Maius, Muzeum Farmacji, Muzeum Wydziału Lekarskiego, Muzeum Zoologiczne, Muzeum Ogródu Botanicznego, Muzeum Geologiczne, Muzeum Antropologiczne, Muzeum Anatomii, Muzeum Anatomopatologiczne, Muzeum Paleobotaniczne)

Muzeum Wydziału Lekarskiego

31-034 Kraków, ul. Radziwiłłowska 4
tel. (12) 422 21 16

Umiejscowienie w strukturze uczelni

Jednostka znajduje się w strukturze Katedry Historii Medycyny CM UJ

Historia muzeum

W 1809 r. profesor Franciszek Kostecki (1758-1844) rozpoczął wykłady z historii medycyny. Datę tę przyjmuje się za rok powstania Katedry. Działalność Kosteckiego kontynuowali profesorzy Jerzy Boduszyński (1768-1832), Ignacy Woźniakowski (1779-1831), Sebastian Girtler (1767-1833), Julian Sawiczewski (1795-1854), Fryderyk Hechel (1795-1851) i Józef Oettinger (1818-1895), który jako pierwszy uzyskał habilitację z historii medycyny. Po śmierci Oettingera nastąpiła przerwa w wykładach

historii medycyny. Wznowione one zostały dopiero w 1910 r. przez Adama Wrzóska (1875-1965).

W 1920 r. z przyjściem do Krakowa prof. Władysława Szumowskiego (1875-1954), doktora medycyny i doktora filozofii, została powołana na Uniwersytecie Jagiellońskim Katedra Historii i Filozofii Medycyny. Była to pierwsza Katedra Filozofii Medycyny w świecie. Po 1945 r. Katedra Historii i Filozofii Medycyny wznowiła swą działalność. W 1948 r. została zlikwidowana jak wszystkie katedry tego typu w Polsce. Po reaktywacji w 1956 r. podjęła swą działalność jako Katedra Historii Medycyny.

W 1900 r. profesor interny Walery Jaworski (1849-1924) zainicjował założenie Muzeum Wydziału Lekarskiego UJ i w tym celu rozwinął szeroką akcję. Wkrótce też zgromadził liczne zbiory, które napływały drogą darów. Zbiory nie miały jednak stałej ekspozycji. Cudem ocalałe z pożogi wojennej nie były udostępniane publiczności. Dopiero w 1992 r. otwarta została w Domu Towarzystwa Lekarskiego Krakowskiego stała ekspozycja pod nazwą Muzeum Wydziału Lekarskiego UJ¹

Charakterystyka zbiorów

W muzeum w ramach ekspozycji stałej prezentowane są instrumenty oraz narzędzia lekarskie. W ramach ekspozycji stałej wykorzystywane są również starodruki, rękopisy, fotografie i obrazy olejne będące na stanie inwentarza Katedry Historii Medycyny UJ CM.

Opracowanie zbiorów.

Katalog opiera się o tradycyjną księgę inwentarzową oraz o katalog elektroniczny.

Sposób udostępniania.

Muzeum służy przede wszystkim jako miejsce prowadzenia zajęć dydaktycznych dla studentów medycyny UJ CM. Grupy oraz osoby indywidualne mogą zwiedzać nasze muzeum tylko po wcześniejszym uzgodnieniu terminu. Brak stałych godzin otwarcia.

Współpraca z innymi jednostkami

Współpraca przy organizacji wystaw czasowych z Muzeum Uniwersytetu Jagiellońskiego, Muzeum Farmacji UJ, Biblioteką Jagiellońską, Muzeum Inżynierii Miejskiej

Bibliografia

Gajda Zdzisław: Otwarcie Muzeum Wydziału Lekarskiego UJ i AM w Krakowie. Archiwum Historii i Filozofii Medycyny 1992 tom 55 nr 2 s. 239-241

¹ <http://www.uj.edu.pl/universytet/muzea/muzeum-wydzialu-lekarskiego>

Gryglewski Ryszard: „Noc Muzeów”, Kraków, 20 V 2005. *Arch. Hist. Filoz. Med.* 2005 T. 68 nr 4 s. 404-405

Gryglewski Ryszard: Sprawozdanie z sesji naukowej z okazji setnej rocznicy fundowania Muzeum Wydziału Lekarskiego UJ. *Med. Nowożyt.* 2000 T. 7 nr 2 s. 191-192

Gryglewski Ryszard: Stuletnia historia Muzeum Wydziału Lekarskiego w Krakowie. *Nowotwory* 2001 T. 51 nr 3 s. 296-299

Gryglewski Ryszard: Zarys dziejów Muzeum Lekarskiego UJ. *Med. Nowożyt.* 2000 T. 7 nr 2 s. 163-167

Schmidt-Pospuła Maria: Muzeum Wydziału Lekarskiego UJ w nowym pomieszczeniu. *Arch. Hist. Filoz. Med.* 1993 T. 56 nr 3 s. 311-314

MUZEUM FARMACJI UNIwersYTETU Jagiellońskiego

31-019 Kraków, ul. Floriańska 25

tel. (12) 421 92 79

e-mail: mf@mp.pl

Umiejscowienie w strukturze uczelni

Samodzielna jednostka naukowo-dydaktyczna podlegająca Dziekanowi Wydziału Farmaceutycznego

Struktura organizacyjna

dyrektor: prof. dr hab. Zbigniew Bela

sekretariat: Iwona Terkalska

pracownicy: mgr Katarzyna Jaworska, mgr Monika Urbanik, mgr Iwona Dymarczyk, dr Agnieszka Rzepiela, mgr Piotr Trzos

Historia muzeum

Muzeum powstało w 1946 roku z inicjatywy ówczesnego dyrektora administracyjnego Okręgowej Izby Aptekarskiej - dra Stanisława Pronia. Do końca lat 80. mieściło się w zabytkowej kamienicy przy ul. Basztowej 3.

Bibliografia

Bela Zbigniew: Z Muzeum Farmacji Collegium Medicum UJ. *Farm. Pol.* 1994 T. 50 nr 18 s. 872-873
Ekiert Leszek: Jubileusz 50-lecia Muzeum Farmacji Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego. *Farm. Pol.* 1997 T. 53 nr 3 s. 132

Majewski Jan: Muzea farmacji i zbiory aptekarskie w Polsce. Poznań 2006

**MUZEUM ANATOMII COLLEGIUM MEDICUM
UNIwersytetu Jagiellońskiego**

31-034 Kraków, ul. Kopernika 12
tel. (12) 422 95 11
e-mail: anatomia@cm-uj.krakow.pl

**MUZEUM KATEDRY PATOMORFOLOGII
COLLEGIUM MEDICUM UJ**

31-531 Kraków, ul. Grzegórzecka 16,

Umiejscowienie w strukturze uczelni

Katedra Patomorfologii Collegium Medicum UJ

Struktura organizacyjna

brak odrębnej organizacji i personelu

Historia muzeum

Zaczątki muzeum Zakładu Anatomii patologicznej sięgają roku 1831 gdy zaczął tworzyć je chirurg, prof. Ludwik Bierkowski, nieco później swoje zbiory przekazał Uniwersytetowi. Od tego czasu Muzeum pozostaje w dyspozycji kierownictwa Katedry

Charakterystyka zbiorów

Preparaty makroskopowe ilustrujące zmiany patologiczne

Opracowanie zbiorów

Katalog tradycyjny

Sposób udostępniania

Zbiory w zasadzie nie są dostępne dla publiczności. Są udostępniane studentom medycyny w ramach zajęć, także po uzgodnieniu grupom uczniów szkół ponadpodstawowych, lub innym osobom, np. w czasie „Dni nauki”.

MUZEUM WYDZIAŁU FARMACEUTYCZNEGO UNIwersYTETU MEDYCZNEGO W ŁODZI

91-151 Łódź, ul. Muszyńskiego 1

Struktura organizacyjna

Integralna część Pracowni Historii Farmacji Zakładu Historii Medycyny i Farmacji UM w Łodzi. Jest zapleczem jednostki naukowo – dydaktycznej, pełni też rolę popularyzatorską. Zbiorami opiekuje się dwóch pracowników (dr farm.) jednostki. Muzeum nie ma zatwierdzonej urzędowo nazwy.

Historia muzeum

W okresie międzywojennym jednym z rzeczników muzealnictwa farmaceutycznego w Polsce był łódzki aptekarz, historyk farmacji dr Robert RembIELIŃSKI (1894-1975). W latach 1934-1939 pełnił on funkcję przewodniczącego podsekcji muzealnej w Sekcji Naukowej Warszawskiego Towarzystwa Farmaceutycznego i z wielkim zaangażowaniem propagował gromadzenie pamiątek historycznych, dotyczących rozwoju farmacji. Na Zjeździe Delegatów Polskiego Powszechnego Towarzystwa Farmaceutycznego w Krakowie w 1936 r. zgłosił on wniosek o powołanie do życia pierwszego w kraju muzeum farmacji. Podjęte wkrótce prace organizacyjne zostały jednak przerwane wybuchem drugiej wojny światowej.

Po wojnie, niezależnie od tworzącego się w latach 1946-1960 Muzeum Farmacji Wydziału Farmaceutycznego Akademii Medycznej w Krakowie (od 1993 r. Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego), podjęto próbę zorganizowania podobnej, lecz znacznie mniejszej i skromniejszej placówki przy Wydziale Farmaceutycznym Akademii Medycznej w Łodzi. Zaczątki łódzkich zbiorów sięgają lat 1946-1956, kiedy istniał tu Gabinet Propedeutyki Farmacji oraz Organizacji Ochrony Zdrowia i Służby Farmaceutycznej, a historia farmacji była niezbyt potrzebnym uzupełnieniem wymienionych przedmiotów nauczania. Kierownik tego gabinetu dr farm. Robert RembIELIŃSKI, a od 1962 r. pierwszy w Polsce profesor historii farmacji, zbierał naczynia, mózdzierze i inne utensylia apteczne z myślą o przyszłym muzeum. Niestety, jego wysiłki nie przyniosły spodziewanych efektów. Złożyło się na to wiele czynników, a do najważniejszych należały trudności lokalowe Wydziału Farmaceutycznego. Gabinet Historii Farmacji mieścił się początkowo w małym pokoiku przy ul. Lindleya 3, a następnie w podobnym lokalu w gmachu rektoratu przy Alejach Kościuszki 4. Sytuacja ta nie uległa poprawie nawet wówczas, gdy utworzono w Łodzi Zakład Historii Farmacji (1956), a następnie pierwszą w Polsce Katedrę Historii Farmacji (1959). Niemniej, zgromadzone wcześniej eksponaty muzealne i materiały archiwalne, pochodzące z prywatnych zbiorów R. RembIELIŃSKIEGO były stale uzupełniane i wzbogacane, głównie przez dary od osób prywatnych.

W 1966 roku Katedra Historii Farmacji Akademii Medycznej w Łodzi wraz ze zgromadzonymi w niej eksponatami muzealnymi i księgozbiorem zostały przeniesione do dwóch niewielkich pomieszczeń przy ul. Sterlinga 5, a w 1969 r. do małego pokoiku w nowym gmachu Wydziału Farmaceutycznego przy ul. Narutowicza 120a (obecnie Muszyńskiego 1). W 1967 r. pieczę nad muzealiami przejął dr farm. Henryk Pankiewicz (1917-1977), późniejszy docent (1979) oraz długoletni kierownik Pracowni Historii Farmacji (1970-1987) w Zakładzie, a następnie w Katedrze Historii Medycyny i Farmacji Akademii Medycznej w Łodzi.

Pierwszą ekspozycję muzealną zorganizowano w holu gmachu Wydziału Farmaceutycznego w 1970 r. z okazji 25-lecia Akademii Medycznej w Łodzi. Osiągnięcia uczelni bogato udokumentowano fotografiami, materiałami archiwalnymi, podręcznikami i odpowiednimi eksponatami. Kolejna wystawa, tym razem dotycząca przeszłości łódzkiego aptekarstwa miała miejsce w 1971 r.

W 1973 roku na bazie muzealiów Wydziału Farmaceutycznego zorganizowano dla uczczenia 150 rocznicy Łodzi przemysłowej wystawę „Rola Łodzi w medycynie i farmacji”. W tym samym roku urządzono też niewielką, ale za to stałą (1973-1976) ekspozycję zabytków aptekarstwa łódzkiego w witrynie na parterze gmachu Wydziału.

W 1982 roku w związku z dużym nagromadzeniem eksponatów zaadaptowano na potrzeby muzeum nowe pomieszczenie na terenie Zakładu Farmacji Stosowanej Wydziału Farmaceutycznego. Scenariusz dwóch ekspozycji pod nazwami: „W starej aptece” oraz „Wydział Farmaceutyczny Akademii Medycznej w Łodzi w dokumencie historycznym”. Do wzbogacenia zbiorów przyczyniło się po raz kolejny lokalne środowisko aptekarskie i studenci farmacji, przekazując pamiątki rodzinne i inne dary, oczywiście różnej klasy i wartości.

W 1977 roku funkcję kierownika Pracowni Historii Farmacji wraz ze zbiorami muzealnymi powierzono dr farm. Katarzynie Hanisz, która zaangażowała się w dalszy rozwój tej placówki. W 1990 r. podjęto prace mające na celu uporządkowanie zbiorów. Rok później urządzono nową ekspozycję historyczną o tematyce medycznej i farmaceutycznej, w tym odrębny dział autorstwa dr farm. Jana Hołyńskiego, obrazujący dorobek przemysłu farmaceutycznego w regionie łódzkim. Przygotowano też wystawę prac farmaceutów, parających się różnymi dziedzinami sztuki. Uroczyste otwarcie wystawy odbyło się 17 września 1991 r. Rok później Muzeum Farmacji gościło byłych wychowanków Akademii Medycznej w Łodzi, przybyłych do naszego miasta na Światowe Spotkanie Łodzian 16-19 września 1992 r. W 1995 r. muzeum przeniesiono do nowej, odpowiednio przystosowanej do tego celu, samodzielnej salki. W jej przygotowaniu i wyposażeniu duże zasługi położył prof. dr hab. Marian Zgoda, kierownik Zakładu (obecnie Katedry) Farmacji Stosowanej i miłośnik historii farmacji. Oficjalne otwarcie muzeum w nowej siedzibie połączone z obchodami 50-lecia Wydziału Farmaceutycznego w Łodzi w październiku 1995 r. W tym też czasie częścią eksponatów

ozdobiono salę posiedzeń Rady Wydziału Farmaceutycznego oraz korytarze gmachu Farmacji. Do tej pory stanowią one atrakcyjną „wizytówkę” Uczelni.

Charakterystyka zbiorów

W muzeum odtworzono historyczny wystrój apteki z przełomu XIX i XX wieku. Tworzą go meble apteczne w stylu secesyjnym, naczynia i narzędzia aptekarskie, zabytkowe wagi i odważniki i inne eksponaty z zakresu kultury materialnej aptekarstwa. Wśród nich dużą wartość zabytkową mają: gotycki moździerz spiżowy z 1523 r., wazoniki z fabryk porcelany Ćmielów i Baranówka z początków XIX wieku, drewniane puszkę, ozdobne naczynia ceramiczne ze znakami Delft, kryształowe karafki apteczne oraz słoiczki ze szkła kobaltowego i seledynowego. Warto też zwrócić uwagę na cynowe menzury, komplety norymberskich odważników kubeczkowych z XVII w., holenderską ceramikę kafelkową o tematyce farmaceutycznej z XVIII w. W muzeum zgromadzono też aparaturę laboratoryjną, pochodzącą z XIX i XX w.: apteczne autoklawy, tabletkarkę ręczną, prasy śrubowe, perkolatory, łaźnie wodne, mikroskopy, palniki gazowe i inne narzędzia i przybory używane w pracy aptecznej.

Kolejny dział ekspozycji przedstawia grafikę użytkową farmacji. Należą do niej sygnatury, etykiety i drobne opakowania apteczne.

W muzeum są też zbiory archiwalne i ikonograficzne, które świadczą o aktywnej działalności zawodowej, naukowej i społecznej łódzkich farmaceutów. Inne przedstawiają historyczny rozwój Wydziału Farmaceutycznego w Łodzi oraz osiągnięcia jego kadry naukowo – dydaktycznej. Dokumenty gromadzone są w teczkach tematycznych i personalnych. Cenną pamiątkę stanowi olejny portret prof. Jana Muszyńskiego, twórcy i pierwszego dziekana Wydziału Farmaceutycznego. Uzupełnieniem tego działu kolekcji są zdjęcia kolejnych dziekanów i profesorów, zawieszane na ścianach w sali posiedzeń Rady Wydziału.

W bibliotece przechowywane są farmakopee, w tym również polskie lekospisy. Od wielu lat gromadzona jest prasa farmaceutyczna, specjalistyczne kalendarze, informatory i biuletyny. Najstarszym w kolekcji drukiem i ozdobą zbiorów jest Zielnik Syreniusza z 1613 r.

Eksponaty muzealne pochodzą przede wszystkim z prywatnych zbiorów prof. R. Rembielińskiego (pkt. 3) i darów studentów, łódzkich farmaceutów i ich rodzin.

Opracowanie zbiorów

Zbiory nie są katalogowane

Sposób udostępniania

Wystawa stała

Współpraca z innymi jednostkami

Muzeum Farmacji im. Jana Muszyńskiego w Łodzi
Polskie Towarzystwo Farmaceutyczne. Oddział w Łodzi

Bibliografia

Hanis Katarzyna: Powstanie i rozwój Muzeum Farmacji i Wydziału Farmaceutycznego Akademii Medycznej i Uniwersytetu Medycznego w Łodzi: *Kronikarz* 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 219-224
Majewski Jan: Muzea farmacji i zbiory aptekarskie w Polsce. Poznań 2006

MUZEUM UNIWERSYTETU MEDYCZNEGO W ŁODZI

90-643 Łódź, ul. Żeligowskiego 7/9

Umiejscowienie w strukturze uczelni

Zakład Historii Nauk i Medycyny Wojskowej, Oddział Fizjoterapii, Wydział Wojskowo-Lekarski

Historia muzeum

Muzeum powstało w 1972 roku, jako Muzeum Wojskowej Służby Zdrowia, jednak jego początki sięgają 1968 roku, kiedy to z okazji dziesięciolecia Wojskowej Akademii Medycznej zorganizowano wystawę eksponatów związanych z historią uczelni a także z historią wojskowej służby medycznej w Polsce. Na kanwie tych zbiorów kilka lat później powstało Muzeum Wojskowej Służby Zdrowia. W 2002 roku, w związku z połączeniem Wojskowej Akademii Medycznej z cywilną Akademią Medyczną, Muzeum zmieniło nazwę na Muzeum Uniwersytetu medycznego. Od roku 2008 zbiory, dzięki zaangażowaniu studentów uczelni, udostępniane są wszystkim zainteresowanym.

Charakterystyka zbiorów

Starodruki, dokumenty związane z historią wojskowej służby medycznej, sprzęt medyczny, mundury lekarzy wojskowych, pamiątki związane z historia wojskowych uczelni medycznych

Sposób udostępniania

Ekspozycja stała udostępniania wszystkim zainteresowanym przez studentów-wolontariuszy Wydziału Wojskowo-Lekarskiego

Współpraca z innymi jednostkami

Stowarzyszenie historyczne „Strzelcy Kaniowscy”

Bibliografia

- Berger Michał: Udana noc w Muzeum. *Biul. Inf. UM w Łodzi* 2009 Vol. 2 nr 5 s. 23
- Berger Michał: Udana noc w Muzeum Historii Medycyny. *Biul. Inf. UM w Łodzi* 2010 Vol. 3 nr 5 s. 30
- Jeśman Czesław: Muzeum Uniwersytetu Medycznego w Łodzi (dawne Muzeum Polskiej Wojskowej Służby Zdrowia WAM). *Biul. Inf. UM w Łodzi* 2009 tom 2 nr 4 s. 9-14
- Święto Niepodległości w Muzeum UM. *Biul. Inf. UM w Łodzi* 2011 Vol. 4 nr 11 s. 10
- Jeśman Czesław, Kula Agnieszka: Muzeum Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. *Biul. Inf. UM w Łodzi* 2010 Vol. 3 nr 5 s. 27-29
- Jeśman Joanna, Jeśman Czesław: Muzeum Polskiej Wojskowej Służby Zdrowia Wojskowej Akademii Medycznej i Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. *Kronikarz* 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 225-243
- Trynieszewski Wiesław: Sala Tradycji Wojskowej Akademii Medycznej im. gen. dyw. Bolesława Szareckiego w Łodzi. *Kronikarz* 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 244-253

MUZEUM UNIWERSYTETU MEDYCZNEGO IM. KAROLA MARCINKOWSKIEGO W POZNANIU

61-812 Poznań, ul. Bukowska 70

Umiejscowienie w strukturze uczelni

Jednostka ogólnouczeniowa

Struktura organizacyjna

2 osoby – kierownik muzeum i specjalista

Historia muzeum

Historia dzisiejszego Muzeum Uniwersytetu Medycznego rozpoczęła się w okresie międzywojennym. Pomysł jego utworzenia wyszedł od jednego z założycieli Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Poznańskiego i jego pierwszego dziekana, profesora Adama Wrzoska. Muzeum Historii Medycyny zaczęło działać w 1920 roku w ramach kierowanej przez profesora Katedry i Zakładu Historii i Filozofii Medycyny. W skład zbiorów weszły przedmioty ofiarowane przez profesora oraz inne osoby; z racji braku ksiąg inwentarzowych trudno bliżej je opisać. Większość tych przedmiotów nie zachowała się - zostały zniszczone podczas okupacji hitlerowskiej. Po wojnie, w latach czterdziestych i pięćdziesiątych, obiektów muzealnych nie zbierano. Muzeum Historii Medycyny formalnie przestało istnieć w 1950 roku.

Od 1980 roku kontynuacji dzieła profesora Wrzoska podjął się profesor Roman Meissner, kierownik Pracowni Historii Medycyny i Farmacji Akademii Medycznej w Poznaniu (od 1985 Zakładu Historii Nauk Medycznych). W 1985 roku zgodnie z wolą ówczesnego rektora Akademii Medycznej, profesora Jerzego Wójtowicza, zaczęto przygotowania do utworzenia muzeum uczelni. W siedzibie zakładu przy ulicy

Sierociej 10 wygospodarowano stumetrową salę ekspozycyjną. Uroczystego otwarcia muzeum dokonał 9 listopada 1989 roku rektor Akademii Medycznej profesor Antoni Pruszewicz. Do marca 2004 roku muzeum działało jako integralna część Zakładu Historii Nauk Medycznych, a obowiązki kustosa pełnił kierownik zakładu, profesor Roman Meissner.

W marcu 2004 muzeum stało się odrębną jednostką ogólnouczelnianą. Latem 2005 roku zostało przeniesione do nowo wybudowanego Centrum Stomatologii.

Charakterystyka zbiorów

Muzeum gromadzi przedmioty związane z historią poznańskiej uczelni medycznej oraz rozwojem medycyny i farmacji. Ekspozyty są podzielone według dziedzin (chirurgia, interna, laryngologia, okulistyka, anestezjologia i intensywne terapia, radiologia, laboratorium, ginekologia, stomatologia, farmacja) oraz na malarstwo, fotografię, rzeźbę, dokumenty, medale oraz varia. Źródła pozyskiwania: katedry i zakłady uczelni (głównie sprzęt przeznaczony do kasacji) oraz osoby prywatne. Najciekawsze ekspozyty: pamiątki po patronie uczelni Karolu Marcinkowskim, prof. Stanisławie Antonim Juraszu, instrumentarium prof. Heliadora Święcickiego, pamiątki po prof. Janie Roguskim, portret profesora Franciszka Raszei, obraz „Konsylium” przedstawiający prof. Wiktora Dege, pamiątki po prof. Karolu Mayerze, XIX-wieczne narzędzia do ekstrakcji zębów, przedwojenne aparaty do mierzenia ciśnienia i aparaty rentgenowskie, wyposażenie przedwojennego gabinetu stomatologicznego, pamiątki po rektorze uczelni prof. Tadeuszu Kurkiewiczu, komplety koagulatorów i diatermie chirurgiczne z okresu przedwojennego.

Opracowanie zbiorów

Nie ma typowego katalogu muzealnego. Ekspozyty są inwentaryzowane w systemie obejmującym cały majątek uczelni.

Sposób udostępniania

Jest ekspozycja stała, są wystawy czasowe.

Współpraca z innymi jednostkami

Muzeum współpracuje z katedrami i zakładami poznańskiej uczelni oraz Muzeum Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego.

MUZEUM HISTORII MEDYCYNY POMORSKIEGO UNIwersytetu Medycznego w Szczecinie

70-201 Szczecin, ul. Rybacka 1

Umiejscowienie w strukturze uczelni

Muzeum jest częścią Zakładu Historii Medycyny i Etyki Lekarskiej PUM

Struktura organizacyjna

Muzeum nie posiada pracowników, nie ma budżetu itp. Opiekunem jest kierująca Zakładem prof. PUM dr hab. med. Aleksandra Kładna

Historia muzeum

Na podstawie informacji zawartych w publikacjach prof. Tadeusza Brzezińskiego (zm. 2010) i uzyskanych w rozmowach z Nim:

Pierwsza próba powołania do życia muzeum przy Zakładzie Historii Medycyny Akademii Medycznej w Szczecinie miała miejsce w lutym 1960 r.; inicjatywa wyszła od ówczesnego Rektora Akademii, prof. Bolesława Górnickiego (o potrzebie powstania takiego muzeum mówiono również na Zjeździe Polskiego Towarzystwa Historyków Medycyny w Szczecinie w 1959 r.) W 1960 r. w Zakładzie Historii Medycyny rozpoczęto gromadzić archiwalia, starodruki i przedmioty związane z historią nauk medycznych; część z nich stanowiły depozyty od osób prywatnych i instytucji. Pod koniec lat 60-tych Zakład historii Medycyny został pozbawiony własnych pomieszczeń (choć nie został zlikwidowany). W tej sytuacji depozyty wróciły do deponentów, część zbiorów muzealnych zdeponowano w Klinice Ftyzjatrii, zaś starodruki włączono jako depozyt do zbiorów Biblioteki PAM. W 1974 r. stanowisko kierownika Zakładu objął dr hab. Tadeusz Brzeziński. Choć w dalszym ciągu nie było pomieszczenia na utworzenie placówki muzealnej, część zbiorów wróciła wówczas do Zakładu. Do idei organizacji muzeum powrócono w latach 80-tych, gdy prof. Zbigniew Garnuszewski podarował kierowanej przez prof. T. Brzezińskiego Katedrze Historii medycyny i Etyki Lekarskiej PAM znaczną część zbiorów Muzeum Ftyzjatrii w Warszawie (zbiory te były gromadzone przez prof. Garnuszewskiego w latach 1955 – 69, gdy kierował on Katedrą Ftyzjatrii PAM w Szczecinie). Przeniesienie Katedry Historii Medycyny i Etyki Lekarskiej do reprezentacyjnego gmachu Rektoratu PAM przy ul. Rybackiej pozwoliło wreszcie na wygospodarowanie pomieszczenia dla zbiorów muzealnych i zorganizowanie dużej, stałej ekspozycji poświęconej historii gruźlicy i ftyzjatrii, oraz odpowiednie wyeksponowanie tych eksponatów, które są prezentowane studentom podczas zajęć dydaktycznych.

Charakterystyka zbiorów

- ekspozycja poświęcona historii gruźlicy i historii ftyzjatrii (m. in. drewniane stetoskopy; elementy wyposażenia sanatoriów p/gruźliczych; aparaty rtg; sprzęt do wykonywania sztucznych odm opłucnowych, bronchoskopii etc, materiały szkoleniowe dla

lekarzy (np. płytki ilustrujące charakterystyczne zmiany bronchoskopowe), materiały promocyjne (np. kolekcja pudełek od zapalek z hasłami Społecznego Komitetu Walki z Gruźlicą)

- zbiór eksponatów związanych z historią farmacji: m. in. elementy wyposażenia XIX-wiecznej apteki; leksykon preparatów aptecznych dla lekarzy – praktyków z 1929 r. (w formie katalogu – „bazy danych”, zamkniętego w sporych rozmiarów drewnianej skrzynce); kolekcja plakatów reklamujących leki

- kolekcja mikroskopów optycznych z XIX / XX w.

- zbiór eksponatów związanych z historią chirurgii i anestezjologii (m. in. sprzęt chirurgiczny i aparaty do znieczuleń eterowych z czasów Powstania Warszawskiego)

- zbiór eksponatów związanych z historią stomatologii (wierciarki z napędem nożnym / elektrycznym, fotele stomatologiczne)

Eksponaty w ogromnej większości są дарami dla Zakładu od osób prywatnych i instytucji (najczęściej – zakładów i klinik PUM); część zbiorów stanowią depozyty.

Opracowanie zbiorów

Katalog tradycyjny

Sposób udostępniania

Muzeum ma charakter zamknięty, jego działalność jest ściśle związana z programem zajęć dydaktycznych z historii medycyny prowadzonych przez ZHMiEL dla studentów Pomorskiego Uniwersytetu Medycznego. Osoby z zewnątrz mogą bezpłatnie zwiedzić muzeum po uprzednim uzyskaniu zgody Kierownik Zakładu. Ekspozycja stała, dostępna wszystkim odwiedzającym Zakład (mieszcząca się w ogólnodostępnym korytarzu Zakładu) prezentuje historię walki z gruźlicą. Pozostałe zbiory znajdują się w sali dostępnej tylko w obecności pracownika Zakładu. Muzeum nie organizuje wystaw czasowych.

Bibliografia

Brzezińska Jadwiga: Muzeum Historii Medycyny w Szczecinie. *Farm. Pol.* 1994 T. 50 nr 11 s. 512-513

MUZEUM HISTORII MEDYCyny WARSZAWSKIEGO UNIWERSYTETU MEDYCZNEGO

02-091 Warszawa, ul. Żwirki i Wigury 63

www.muzeum.wum.edu.pl

Umiejscowienie w strukturze uczelni

Muzeum Historii Medycyny Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego jest ogól-

nouczelnianą jednostką organizacyjną WUM, nie sprawuje osobowości prawnej. Bezpośredni nadzór nad Muzeum posiada Rektor.

Struktura organizacyjna

p.o. dyrektora: prof. dr hab. Edward Towpik
specjalista: mgr Grażyna Jermakowicz
specjalista: mgr Agata Małkowska

Historia muzeum

Muzeum zostało powołane w 2011 r.

Regulacje prawne dot. działalności muzeum.

Regulamin zatwierdzony przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego <http://muzeum.wum.edu.pl/content/regulamin-muzeum>

Charakterystyka zbiorów

Zbiory w trakcie gromadzenia.

Opracowanie zbiorów

Katalog elektroniczny - system muzealny MONA FB

Sposób udostępniania

Wystawy czasowe. Wystawy stałe – w trakcie organizacji

Działalność wydawnicza

Publikacje towarzyszące wystawom, np. „Winienem być dobrym lekarzem. Janusz Korczak – Henryk Goldszmit”

MUZEUM FARMACJI UNIWERSYTETU MEDYCZNEGO IM. PIASTÓW ŚLĄSKICH WE WROCŁAWIU

50 – 103 Wrocław, ul. Kurzy Targ 4

Umiejscowienie w strukturze uczelni

Wydział Farmaceutyczny Akademii Medycznej we Wrocławiu

Struktura organizacyjna

Kierownik + 3 pracowników

Historia muzeum

Muzeum Farmacji we Wrocławiu jest placówką naukowo-oświatową podlegającą pod Wydział Farmaceutyczny Akademii Medycznej. Jest to Muzeum poświęcone historii nauki i rozwojowi wiedzy z zakresu zdrowia i leczenia. Podkreśla to chronologiczny układ ekspozycji. Od prezentowanej w piwnicy pracowni alchemicznej przez wnętrze renesansowej apteki na parterze, wystawę poświęconą lekowi naturalnemu i dawnym narzędziom do produkcji środków leczniczych, po ekspozycję na drugim piętrze, przedstawiającą analityczną aparaturę pomiarową oraz leki syntetyczne i półsyntetyczne.

Warto podkreślić, że kamieniczka, w której obecnie znajduje się Muzeum Farmacji jest jedynym w Polsce zachowanym obiektem architektonicznym utrzymanym w stylu renesansowo-klasycystycznym i jedynym w kraju obiektem, w którym od II poł. XIII w. do początku lat 50. XX w. bez przerwy funkcjonowała apteka, a budynek był własnością aptekarza.

Historia powstania Muzeum Farmacji we Wrocławiu była niezwykle burzliwa i długotrwała. Pomysł stworzenia Muzeum zrodził się już w latach 60. Wtedy to władze miasta zaproponowały utworzenie go w pochodzących z XIII w. kamieniczkach przy ulicy Kurzy Targ 4 i 5. Niestety wówczas do zrealizowania tego pomysłu nie doszło. W 1981 r. konserwator wojewódzki mgr inż. Józef Cempa zaproponował Wydziałowi Farmaceutycznemu Akademii Medycznej utworzenie Muzeum Aptekarstwa. Akademia Medyczna zdecydowała się przyjmując tylko jedną z wymienionych wcześniej kamieniczek, ze względu na koszt takiej inwestycji (sfinansowanie 3/4 kosztów remontu) oraz jej unikatowy, zażytkowy charakter.

Od początków swojego powstania w XIII w. (pierwsze wzmianki o aptece pochodzą z ksiąg podatkowych miasta z 1286 r.) do roku 1951 r. kamieniczka była domem aptekarza oraz miejscem, w którym prężnie działała apteka. W 1951 r. upaństwowiono wszystkie apteki. Apteka z Kurzego Targu została wkrótce przeniesiona na róg ul. Kuźniczej i Rynku. Do roku 1981 obiekt ten pełnił różne inne funkcje nie związane z farmacją oraz ulegał stopniowemu niszczeniu. Po 1982 roku, w którym zapadła decyzja dotycząca utworzenia Muzeum Farmacji, podjęto również pierwsze kroki zmierzające do realizacji tego celu.

Wydział Farmaceutyczny w porozumieniu z Rektorem powołał pełnomocników do współpracy z władzami miasta oraz nadzorem budowlanym i konserwatorskim. Dzięki środkom finansowym, pochodzącym z Ministerstwa Kultury

i Sztuki w latach 1982-1991 w kamieniczce odbywały się liczne prace remontowe i konserwatorskie.

W 1991 r. Akademia Medyczna we Wrocławiu została oficjalnym właścicielem kamieniczki co wiązało się z poniesieniem większości kosztów dotyczących rewitalizacji i utrzymania tego zabytku. Przez kolejne 15 lat w wyniku żmudnych prac remontowych wykonano renowację drewnianych stropów, wymieniono pokrycie dachowe budynku, zainstalowano ogrzewanie oraz wstawiono ścianki działowe. Dzięki dokupieniu kawałka terenu znajdującego się za kamieniczką możliwe było wybudowanie ewakuacyjnej klatki schodowej. W czasie tych prac remontowych nie do przecenienia okazało się wsparcie licznych sponsorów m.in. Dolnośląskiej Izby Aptekarskiej, czy Fundacji Współpracy Polsko-Niemieckiej w Warszawie. Niestety rok 2006 przyniósł wstrzymanie prac remontowo-budowlanych ze względu na brak wystarczających środków finansowych.

Od 2009 r. zaczęto ubiegać się o dofinansowanie projektu pt. „Dom Śląskiego Aptekarza” ze środków Unii Europejskiej, dzięki czemu w 2010 r. udało się uzyskać środki finansowe na pokrycie 70% kosztów dalszej inwestycji. Niebagatelna kwota 6,6 mln zł., którą udało się uzyskać pochodziła ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013. Cały projekt zakładał rewitalizację kamieniczki na potrzeby utworzenia w niej sal wystawienniczych Muzeum Farmacji oraz placówki naukowo-dydaktycznej Zakładu Nauk Humanistycznych Wydziału Farmaceutycznego Akademii Medycznej im. Piastów Śląskich we Wrocławiu. Dzięki dofinansowaniu możliwe było zakończenie prac remontowo-budowlanych oraz rozpoczęcie prac o charakterze kulturowo-oświatowym. Jesienią 2011 r. odbyło się uroczyste otwarcie Muzeum Farmacji we Wrocławiu uświetnione obecnością osób wyjątkowo zasłużonych w czasie procesu jego tworzenia.

Regulacje prawne dot. działalności muzeum

Jednostka działa w ramach statutu AM we Wrocławiu

Charakterystyka zbiorów

Zbiory pozyskiwane są od darczyńców – osób prywatnych lub firm

Opracowanie zbiorów

Katalog elektroniczny

Sposób udostępniania

Wystawy stałe, a wkrótce również czasowe

Współpraca z innymi jednostkami

Zakład Humanistycznych Nauk Wydziału Farmaceutycznego AM we Wrocławiu

Muzeum Wsi Opolskiej

Muzeum Geologiczne we Wrocławiu

Muzeum Mineralogiczne we Wrocławiu

Fundacja Humanitas et Scientia

II. Inne muzea

MUZEUM FARMACJI IM. ANTONINY LEŚNIEWSKIEJ W WARSZAWIE

00-265 Warszawa, ul. Piwna 31/33

tel. (22) 831 71 79

e-mail: muzeum.farmacji@mhw.pl

Umiejscowienie w strukturze jednostki nadrzędnej

Oddział Muzeum Historycznego m.st. Warszawy

Struktura organizacyjna

W skład Muzeum wchodzi Biblioteka

Historia muzeum

Muzeum powstało 17 stycznia 1985 roku z inicjatywy Oddziału Warszawskiego Towarzystwa Farmaceutycznego i dzięki wsparciu Przedsiębiorstwa Zopatrzenia Farmaceutycznego „Cefarm” w Warszawie. Pierwszą siedzibą Muzeum była kamienica przy ul. Marszałkowskiej 72, gdzie od 1933 roku swoją aptekę prowadziła jego patronka Antonina Leśniewska – jedna z pierwszych na świecie farmaceutek, założycielka Pierwszej Żeńskiej Apteki i Farmaceutycznej Szkoły dla Kobiet w Sankt Petersburgu. Pierwszym kustoszem muzeum został historyk farmacji i główny inicjator powstania muzeum dr Teodor Kikta. Następnym opiekunem Muzeum, od 1992 roku była mgr farm. Grażyna So-

kólska-Młocińska, która w związku z koniecznością zwrócenia kamienicy przy Marszałkowskiej dawnym właścicielom, zmuszona była przenieść Muzeum do gmachu PZF Cefarm na ul. Skierniewicką. Pod tym adresem placówka mieściła się do 2006 roku, kiedy to po perypetiach związanych z prywatyzacją PZF Cefarm, Muzeum, dzięki staraniom nowego opiekuna – dr Iwony Arabas, już jako Oddział Muzeum Historycznego m.st. Warszawy otrzymało nową siedzibę przy ul. Piwnej 31/33.

Regulacje prawne dot. działalności muzeum

Statut Muzeum Historycznego m.st. Warszawy

Charakterystyka zbiorów

Zasób muzealny stanowią przede wszystkim meble apteczne (w tym komplet najstarszym warszawskich mebli aptecznych z przełomu XVIII i XIX wieku), naczynia i przyrządy apteczne, a także dawne opakowania leków. Znajduje się tu również niezwykle cenna kolekcja stanowiąca stałą wystawę „Apteczki i leki japońskich wędrownych aptekarzy”.

Zasób biblioteczny stanowią wydawnictwa zwarte (m.in. starodruki, kalendarze) oraz ciągłe (m. in. archiwalne wydania czasopism farmaceutycznych)

Sposób udostępniania

Wystawa stała, wystawy czasowe, oświatowe, lekcje muzealne.

Bibliografia:

Brzezińska Jadwiga: Wczoraj, dziś i jutro muzealnictwa farmaceutycznego. *Farm. Pol.* T. 61 nr 6 s. 272-274

Majewski Jan: Muzea farmacji i zbiory aptekarskie w Polsce. Poznań 2006

Majewski Jan: Muzea farmaceutyczne w Polsce: *Farm. Pol.* 2000 T. 56 nr 2 s. 72-86

Muzeum Farmacji im. magister Antoniny Leśniewskiej w Warszawie. *Panacea* 2004 nr1 s. 26

MUZEUM FARMACJI APTEKI „POD ŁABĘDZIEM” W BYDGOSZCZY

85-005 Bydgoszcz, ul. Gdańska 5
tel. (52) 322 01 87
e-mail: info@aptekapodlabedziem.com.pl

Historia muzeum

Muzeum powstało w 2003 roku z inicjatywy Bartłomieja Wodyńskiego, jednego z właścicieli Apteki „Pod Łabędziem”, której historia sięga 1853 roku.

Regulacje prawne dot. działalności muzeum

Statut Muzeum Farmacji Apteki „Pod Łabędziem”, 2004

Charakterystyka zbiorów

Na szczególną uwagę zasługuje ponad 100-letnie wyposażenie laboratorium galenowego. Ponadto znajdują się tu zabytkowe naczynia i przyrządy apteczne, opakowania po lekach, dokumenty, zdjęcia. Muzeum posiada również bogatą kolekcję książek, w tym starodruki.

Sposób udostępniania

Muzeum czynne jest w godzinach: od poniedziałku do piątku od 8.00 - 20.00, w soboty od 8.00 - 15.00

Wstęp jest bezpłatny

Bibliografia:

Apteka „Pod Łabędziem” w Bydgoszczy – 150 lat. / red. Drygas Aleksander. Bydgoszcz 2003

Majewski Jan: Muzea farmacji i zbiory aptekarskie w Polsce. Poznań 2006

APTEKA - MUZEUM W LUBLINIE

20-112 Lublin, ul. Grodzka 5a
tel. (81) 532 88 20

Historia muzeum

Muzeum zostało utworzone w 1984 z inicjatywy PZF Cefarm oraz mgr. farm. Janusza Kisielewskiego. Zasób muzealny utworzyły kolekcje wchodzące w skład Sali Historii Farmacji Lubelskiej, istniejącej od 1975 roku. Początkowo Muzeum mieściło się w pomieszczeniach obok przy ul. Mieszka I. W 1998 roku Muzeum otrzymało nową aktualną siedzibę.

Charakterystyka zbiorów

Kolekcja obejmuje ponad 1200 eksponatów, w jej skład wchodzi stylowe meble apteczne, naczynia, oraz przyrządy. Ponadto Muzeum zgromadziło bogaty zbiór biblioteczny – znajdziemy tu m.in. farmakopee, czasopisma i kalendarze farmaceutyczne.

Sposób udostępniania

Muzeum czynne jest od wtorku do piątku w godzinach 11.00 - 16.00.

Bibliografia:

Herbet Mariola: 20 lat Apteki Muzeum w Lublinie. *Farm. Pol.* 2004 T. 60 nr 8 s. 377-379
Majewski Jan: Muzea farmacji i zbiory aptekarskie w Polsce. Poznań 2006